వాడు నాకేమవుతాడు?

కొరుక్కుతినే చలి, బయట వర్షం.

చలిగాలి, గాలివాన — రెండూ కూడబలుక్కున్నాయి. ఒక దానితో ఒకటి పోటీ పడుతున్నాయి. కిటకిటలాడి పోతూంది మూడవ తరగతి కంపార్టుమెంటు. చలికి తట్టుకోలేక, వీలుని బట్టి సర్దుకుని ఎలాగో కునికిపాట్లు పడుతున్నారు జనం.

ఈదురుగాలి, చలి, నిద్ర, వర్షం— దాదాపు రెండు గంటలనుంచీ ఒంటి కాలిమీద నిలబడి ఉన్నాడు అతను. కనీసం నిలబడడానికికూడా చోటు లేదు. అతి కష్టంమీద ఆమెకు కూర్చోడానికి స్థలం ఇప్పించగలిగాడు. చాలా చిరాకుగా ఉంది. మనస్సు మనస్సులో లేదు. మనిషిలో పశ్చాత్తాపం. తనమీద తనకే జాలి. అంతలోనే, తన పొరపాట్లను ఎత్తి చూపించిన మనుష్యుల మీద కసి. అంతులేని ఉక్రోషం. తనమీద తనకే అసహ్యం.

ఎవరో తరుముకు పోతున్నట్లుగా పరుగెత్తుతూంది రైలు. గతంచేత తరమబడుతున్నాడు తను. కాకపోతే దానికి గమ్యం ఉంది. మరి తనకో! మిగిలింది అగమ్యం. తప్పులతడికలాగా కనిపిస్తున్న అతని గతానికీ, నమ్మకంలేని భవిష్యత్తుకూ మధ్య త్రిశంకుస్వర్గంలా వేలాడుతూంది అతని మనస్సు ప్రస్తుతం. చెట్టులూ, పుట్టలూ, ఊర్లూ, పొలిమేరలూ మింగుతూ పోతూంది రైలు. కిటికీలోంచి బయటికి చూశాడు. ఏదో 'బ్రిడ్జి' మీదగా పోతూంది. క్రింద పెద్ద ప్రవాహం. అతని మనస్సు గతాన్ని చూస్తూంది.

ఆ నాడు తనూ, వాడూ ఏట్లో ఈతలకు పోయారు. ఈ ఒడ్డునుంచి ఆ ఒడ్డుకు పోవాలి. ఆ రోజుల్లో అదొక ఘనకార్యం. ఇద్దరిదీ నూనూగు మీసాల నూతన యౌవనం. మూడు వంతులు వెళ్ళేసరికి ఇద్దరికీ ఊపిరి వచ్చేసింది. కాళ్ళూ, చేతులూ తేలిపోతున్నాయి. గుండె లవిసిపోతున్నాయి. గమ్యం చేరుకోలేమేమో అన్న అనుమానం దూరాన్ని ఎక్కువ చేస్తూంది. బ్రతుకుమీద ఆశ పోయింది తనకు. పిరికితనం పాతాళానికి తొక్కే

స్తూంది తనను. రెండు గుటకలు వేసిన తనకు, ఇంకేమీ తెలియదు. ఆ వాడు వాడివల్ల బ్రతికాడు తను. దాదాపు తన పరిస్థితిలోనే ఉన్నాడు వాడు కూడా. అయినా తనను రక్షించ గలిగాడు. తనకంటే అర్భకుడే వాడు! అది వాడికి ఎలా సాధ్యమయింది? గమ్యం చేరుకోవా లన్న కోరికా, చేరగలనన్న నమ్మకమూ వాడికా శక్తి నిచ్చాయా? కాదు. తనను ప్రవాహానికి వదలలేక, తను లేని వాడి జీవితం ఊహించుకోలేక, బ్రతికితే ఇద్దరూ బ్రతకాలి, చస్తేకూడా అంతే అన్న మొండితనం, మంచితనం వల్ల ఆ వాడు వాడు ప్రాణభిక్ష పెట్టాడు తనకు. ఈ వాడు తనో? అఘాతంలో విడిచిపెట్టి వెళ్ళిపోతున్నాడు వాడిని.

చెవులు చిల్లులుపడే రైలుకూతతో ప్రమత్తంలోకి వచ్చిన అతని కళ్ళకు ఎదురుగా కనిపించింది ఆమె. 'ఏమి టా ఆలోచనలూ' అన్నట్లు మెత్తగా నవ్వింది. అదే నవ్వు—తన జీవితాన్ని తను ఊహించని, ఇంకెవరికీ అర్థంకాని మలుపులు తిప్పిన నవ్వు. ఆ నవ్వులో అతనికి అంతుపట్టని ఇంద్రజాలముంది. గత స్మృతులతో వికలమయిన అతని మనస్సూ, సెగలు కక్కుతున్న ఒళ్ళూ, జేవురించిన ముఖం, క్షణంలో మామూలు స్థితికి వచ్చాయి. చుట్టూ ఉన్న వాతావరణ ప్రభావం పనిచేస్తూంది అతని మీద మళ్ళీ. చలిగాలి, నిద్దరమత్తు, గాలివాన. తన జీవితంలో ఆమె తారసపడకపోతే? ఆమె నవ్వుకి తను బానిస కాకపోతే! ? తన బ్రతుకు ఎలా ఉండేదో! ఒక్కటిమాత్రం నిజం. ఈ నాటి ఈ దుస్థితి వచ్చేది కాదేమో?, తన పతనానికి కారణం ఆమె, ఆమె నవ్వు. మళ్ళీ అతని ముఖం వివర్ణ మయింది. కళ్ళు ఎర్రబడ్డాయి. మాటిగా చూశాడు ఆమెవంక. అదే నవ్వు. బ్రతుకులూ, సామ్రాజ్యాలూ మట్టి పాలయిన బాధనుకూడా మరిపించగల నవ్వు. . . చల్లని నవ్వు. . . తియ్యని నవ్వు. గమ్యం చేరుకోవడానికి పోతూనే ఉంది రైలు, తన కది తప్పదన్నట్లు. చచ్చేదాకా బ్రతకాలి కాబోలు తను—గత స్మృతుల మధ్య, అర్థం లేని కసితో, అసమర్థుని ఉక్రోషంతో, 'తనమీద తనకే జాలితో, అసహ్యంతో,అదే—ఆ నవ్వు ఆధారంతో.

• • •

ఇచ్ఛాపురం బోర్డరు రోడ్‌కి వెళ్ళే దారిలో విజయలక్ష్మి లారీ సర్వీసు లారీ రోడ్‌మీద దారికి అడ్డంగా ఆగి ఉంది. పంక్చరు పడ్డ 'టైరు'ని తొలగించి 'స్టెపిన్' వేసే ప్రయత్నంమీద ఉన్నారు డ్రైవరు నారాయణా, క్లీనరు శామ్యూల్. వర్షాకాలం, రాత్రి తొమ్మిది గంటలు. నేలంతా బురదమయంగా ఉంది. ఈదురుగాలి, చలి. కళ్ళు పొడుచుకున్నా చీకట్లో ఏమీ కనిపించటం లేదు.

'కింద నేల సమంగా లేదయ్యా. పట్టు చిక్కటం లేదు. జాకీ లేపడం చాలా కష్టంగా ఉంది' అంటున్నాడు నారాయణ. అతని వాలకం చూస్తే నవ్వు వచ్చింది సీతాపతికి. వర్షంలో ఒళ్ళు దాచుకోకుండా, బండి క్రింద పడి పనిచేసిన అతని గుడ్డలంతా బురద మయం. జాలేసింది సీతాపతికి. ఒళ్ళు దాచుకోవడం తెలియని మనిషి నారాయణ, ముఖ్యంగా బండి 'ట్రబుల్' ఇచ్చినప్పుడు. తన గురించేకాదు, వేలకు వేలు పెట్టుబడి పెట్టిన ఓనరు సాధక బాధకాలుకూడా దృష్టిలో ఉంచుకునే రకం. బుద్ధిమంతుడు, నారాయణ.

కొన్ని సంఘటనలు మనిషిలో ఊహించలేనంతటి మార్పు తీసుకురావచ్చు. పశ్చాత్తాపం దానవుడుగా మారిన మనిషిని సైతం దేవనిగా చేయగలదు. ఒక్కొక్కప్పుడు విధి కొందరితో చాలా దారుణంగా ఆడుకొంటుంది. మంచి అయినా, చెడు అయినా విధికి లోబడినదే. విధి ఆడించే నాటకంలో మనుషులు చేయ గలిగింది ఏమిటి - గతాన్ని ప్రశ్నించుకొని వర్తమానంలో సమాధానాలకోసం వెతుక్కోవడం తప్ప?

'నారాయణ అసలు ఈ లైన్‌కు రావలసిన మనిషి కాదండీ. నిప్పులాంటి వాడు. బీడీకూడా ముట్టడే!' నారాయణ సత్యకాలం మనిషని నిర్ధారణ చేశాడు శామ్యూల్. వాడి దృష్టిలో నారాయణ ఎందుకూ పనికిరాని పిచ్చిమా లోకం. "అతనితో ఇరకాటంగా ఉంది తనకు. మొన్న మంచి చాన్సు పోగొట్టాడు. కొబ్బరిముక్క లాంటి పిట్ట. డ్యూటీ మీద ఉన్నప్పుడు అలాంటి తప్పుడు పన్లు చేయకూడదుట. తప్పుడువెధవ! పైగా ఓనర్‌కి చెబుతానని బెదిరించాడు కూడా— ఉత్త బిడ్డుగాడు."

'సరేలేవోయ్! అంతా నీ లాగే ఉంటారా' అని కళ్ళు ఉరిమి చూశాడు సీతాపతి అప్పుడే వచ్చిన గ్లాసు అందుకుంటూ. కిక్కురుమనకుండా గ్లాసుని అమాంతం ఖాళీ చేశాడు శామ్యూల్.

'ఇంకో రెండు ఫుల్! పుచ్చుకోరా, శామ్యూల్. ఇందులో మొహమాట మేమిటి?' సీతాపతి తృప్తిగా చెప్పాడు. వాతావరణం అనుకూలంగాఉంది.అందులో మడి కట్టుకుని కూర్చున్నట్టున్న, నారాయణ ప్రవర్తన కాస్త నిరుత్సాహంగా చికాకనిపించినా అతని మీద సదభిప్రాయమేర్పడింది సీతాపతికి. కులాసాగా మాట్లాడటం మొదలెట్టాడు.

'జీవితంలో అన్ని రుచి చూడాలోయ్, నారాయణా! డబ్బూ సంపాదించాలి, జల్సా చేయాలి. ఏమంటావ్?' నారాయణ నవ్వాడు సన్నగా. 'డబ్బున్న వాళ్ళు జల్సా చేస్తారు, సార్, కానీ జల్సా చేయడానికి అందరిదగ్గరా డబ్బుండదు.' వినయంగా సమాధానం.

'ఊఁ. . . డబ్బూ, డబ్బూ! మొన్నీ మధ్య ఏం జరిగిందో తెలుసా? మా వాడే ధర్మారావు. బిజినెస్ అంటే పడి చచ్చే వాడు. రోజులుకూడా కలిసి వచ్చాయి. పట్టిందల్లా బంగారమయింది. దానితో దాహం పెరిగిపోయింది. ఇరవైనాలుగు గంటలూ వ్యాపారం చూసుకోవడం, డబ్బులు లెక్కపెట్టుకోవడంతోటే సరిపోయేది. పది రోజుల కొకసారన్నా ఇంటిముఖం చూసేవాడు కాదు. ఇంట్లో ఉన్నంతసేపుకూడా ధ్యాసంతా వ్యాపారం మీదే. ఈ పిచ్చితో తను కట్టుకున్న పెళ్ళానికికూడా సుఖాన్ని ఇవ్వలేక పోయాడు. ఇప్పుడు వాడు నిజంగా పిచ్చి వాడుగా రోడ్డంబడి తిరుగుతున్నాడు, తెలుసా?'

'అదేం! ?' కుతూహలంగా అడిగాడు నారాయణ.

'ఆఁ ఏముంది? వాడిని, వాడు ప్రేమించి ఆరాధించే డబ్బుతోనూ, పలుకుబడితోనూ, సంఘంలో గౌరవ స్థానంతోనూ కులుకుతూ కాపరం చెయ్యమని చెప్పి, వాడి పెళ్ళాం ఎవరితోనో చెక్కేసింది. అంతే. వాడి బ్రతుకు కలా తెల్లవారింది. ఎలా ఉంది?, బాగాలే?' నారాయణ దగ్గరినుంచి సమాధానం లేదు.

'అందుకే అంటాను— డబ్బు, డబ్బుకు కొరకాదని. బ్రతికిన నాలుగు రోజులూ వ్యామోహాలు చంపుకుని, వ్యాపారాన్ని పెంచుకుంటూ కూర్చుంటే మిగిలేది ఆనే— రూపాయలూ, అణాలూ, పైసలూ— బ్రతుకు కాదు. ఏమంటావ్? లోపలకు పోయిన మందు కొద్దిగా పని చేస్తున్నట్లుంది, వేదాంతం మాట్లాడుతున్నాడు సీతాపతి. నిర్లిప్తంగా నవ్వి ఊరుకున్నాడు నారాయణ.

'సమాధానం చెప్పవయ్యా, సంతులూ. మాట్లాడవేం? నీకు బొత్తిగా అనుభవం లేనట్లుంది.' వెటకారంగా నవ్వుతున్నాడు సీతాపతి. ఇరకాటంలో పడ్డ నారాయణకు ఏం మాట్లాడాలో తోచటం లేదు. అయినా ఎందుకో ఊరుకో బుద్ధి పుట్ట లేదు. సీతాపతి మంచివాడు. కల్మషం లేని మనిషి. అతనికి జీవితంలో అనుభవం తక్కువ. ఉన్నంతలో అనుభవించడమే తెలుసు.

'సరేనండి. ఈ వాన తగ్గేసరికి ఇంకా ఒక గంట పట్టేటట్లు ఉంది. మీకు అభ్యంతరం లేకపోతే ఈ సందర్భంలో మీ కొక కథ చెబుతాను, సరదాగా. ఇది మా ఊర్లో, నా ఎరికలో జరిగిన విషయం. నిజంగా కథ కాదు. నిప్పు నిజం' అన్నాడు నారాయణ. మూలగా ఉన్న కుక్కిమంచం

తనకు తెలిసినంతవరకూ చెడు అలవాట్లు కూడా ఉన్నట్లు లేవు అనుకున్నాడు సీతాపతి.

'పోనీలేవయ్యా. వాన తగ్గేదాక చూసుకుందాంలే. కాస్త ఒళ్ళు వేడిచేసుకుందాం, పద' అని పక్కనే ఫర్లాంగు దూరంలో ఉన్న కాకాహోటల్‌కి దారి తీస్తున్న సీతాపతితో— 'మీ రెళ్ళిరండయ్యా. నేను బండి దగ్గరే ఉంటా' అన్నాడు నారాయణ.

'బండికేం కాదు లేవయ్యా. పిచ్చాడిని లాగే ఉన్నావు. పదపద. నువ్వూ రావోయ్, శామ్యూల్' అన్నాడు సీతాపతి.

'మూడు టీ ఇయ్యమంటారా?' అని అడిగాడు హోటల్ అసామీ.

'తినటాని కేముంది?'

'భజీలీ, కోడిమాంసం.'

'ముందు రొట్టెలు కాల్చు. కోడి మాంసం మంచిదేనా? మంచి సరుకు మూడు గ్లాసులు స్ట్రా— జల్దీ.' పురమాయించాడు సీతాపతి. అడపా తడపా కాస్త మందు వేసుకోవడం అలవాటే అతనికి. ఏం చేస్తాడూ? అందులో ఊరుకాని ఊరు. దొరికిన దానితోనే సరిపెట్టుకోవాలి. ఇంకా అదృష్టం బాగుంది. దగ్గర్లో ఈ టిక్కీ అన్నా లేకపోతే చావు కొచ్చేది.

'క్షమించాలి. రెండు గ్లాసులు చెప్పండి చాలు. నాకు అలవాటు లేదు.' మెల్లగా నసిగాడు నారాయణ. సీతాపతి ముఖంలో ఆశ్చర్యం. ఇబ్బందిగా ముఖం పెట్టాడు నారాయణ.

జింటకవుల చక్రపాణి

మీద కూర్చుని హోటల్ ఆసామీ భార్యతో సరసాలు మొదలెట్టాడు శామ్యూల్.

'కథలంటే నాకు చాలా ఇష్టం. కానీ కాలక్షేపం. ఏం చేస్తాం? ఈ రాత్రి ఎలాగో శివరాత్రే మనకు' అంటూ కథ వినడానికి తాపీగా సిగరెట్ వెలిగించి కూర్చున్నాడు సీతాపతి. నారాయణ మొదలెట్టాడు.

'ఈ కథలో ముఖ్యమయిన పాత్రలు రెండే రెండు—నవనీతం, సత్యం. మిగతావి అంతగా లెక్కలోకి రావు.

నవనీతం కథ:

"సత్యంగాడు మరీ పోకిరీ వెధవ అయిపోతున్నాడు. వాడి నాన్న బ్రతికున్న రోజుల్లో ఒక లారీడ్రైవరు. అయ్య వారసత్వమే వీడికీ వచ్చింది మరి. అసలు లారీడ్రైవర్ ఉద్యోగమే అలాంటిది. క్రమబద్ధమయిన జీవితానికి ఆస్కారం ఉండదు. ఇద్దరం ఒక కంచంలో తిని, ఒక మంచంలో పడుకున్నవాళ్లం. కలిసి చదువుకున్నాం. ఎందుకో సత్యానికి చదువబ్బలే. అందుకే వాళ్ల నాన్న వాడిని చదువు ఆపించి లారీషెడ్‌లో చేర్పించాడు. ఇప్పుడు వాడు చెయ్యి తిరిగిన డ్రైవర్. ఎంత నేర్పుగా తోలతాడు బండిని! నా గురించి చెంగే లేదు. ఏదో కష్టపడి సంపాదించిన డిగ్రీతో బడి పంతులు ఉద్యోగం వెలగబెడుతున్నాను. ముగ్గురు పిల్లలూ, నేనూ, నా శ్రీ కడుపులో చల్ల కదలకుండా బ్రతు గలము. మరి వాడి సంగతో? వాడు మొదటినుంచీ కష్టజీవే. అసలు ఆ లైనే అలాంటిది. సరయిన తిండీ, తిప్పలూ ఉండవు. వాడిలో ఎంత పనితనమున్నా, రెక్కాడితేగాని డొక్కాడని పరిస్థితి. వయస్సులో ఉన్నంతకాలం సరే. తరువాత మాటేమిటి? నా కేమిటని గుండెమీద చెయ్యేసుకుని పడుకున్నప్పుడల్లా సత్యం జ్ఞాపకానికి వస్తాడు. వాడి జీవితం సుఖమయం చేయాలి. నా లాగే వాడూ కలో గంజో తింటూ, ఉన్నంతలో హాయిగా ఉండాలి. ఇదే నా కోరిక. వాడంటే నాకు ప్రాణం. నే నంటే వాడికీ అంతే. ఇప్పుడు నాకు కాలం కలిసివచ్చింది అనిపిస్తూంది. వాడి కోసం, వాడికి ఒక దారి చూపించాలనే ఉద్దేశంతో, నాకు ఉన్న పలుకుబడితో పాతికవేలు అప్పు చేసి, కొంత పైకం బాంక్‌లో అప్పు తీసుకుని, ఒక లారీ తీశాను. అయినవాళ్లూ, ఊరిపెద్దలూ, ఇంకా నా శ్రేయోభిలాషులు చాలామంది ఈ విషయంలో నాకు సాయం చేశారు. ఇంత పెద్ద మొత్తానికి పూచీ, నా ఆస్తిపాస్తులు కావు. ఎర్రని ఏగానీ చేయని వాడిని. కేవలం నా వ్యక్తిత్వం, దాన్ని రిగా అంచనా వేయగలిగిన వారి మంచితనం. నా సత్యంలో మంచి పనితనముంది. దానికి నా చేయూత నిస్తే, వాడి చేతిమీదుగా కనకవర్షం కురుస్తుంది. అది వాడికీ, పిల్లలుకలవాణ్ణి నాకూ ఎంతో అవసరం. ఎన్నాళ్లీ బడిపంతులు జీవితం? ఇదీ నా సంకల్పం. అయినా ఈ మధ్య బిజినెస్ కాస్త డల్‌గా నడుస్తూంది. సత్యంగాడు మొండికొడిగా ప్రవర్తిస్తున్నాడు. నాలుగు డబ్బులు కనిపించగానే వెధవఖర్చులూ వాడూనూ. లైనుమీద విచ్చలవిడిగా తిరుగుతున్నాడు. పోనీలెద్దూ, రేయింబవళ్లు కష్టపడుతున్నది వాడే నా? పాపం, పిచ్చి వెధవ! అయినా, ఖర్చుసంగతి అటువంటి ఒళ్ళు పొడవదూ? వాణ్ణి గట్టిగా మందలించాలి. నా దగ్గర పిల్లిలాగే ఉంటాడు. వాణ్ణి చూస్తే ఏమీ అనాలనిపించదు. అయినా వాడికి మాత్రం తెలియదూ, తన పిచ్చికాని? బరువుబాధ్యతలు నా కెంతో వాడికీ అంతే. నా చేత చెప్పించుకునే వయస్సా వాడిది? అయినా ఒకసారి చెబితే మంచిదేమో? లేకపోతే మరీ మితిమీరి పోయే ప్రమాదముంది. అయినా ఎందుకో చెప్పలేకపోతున్నాను. ఎలా చెప్పడం? సత్యం నన్ను అపార్థం చేసుకుంటే? ఛీ! అది ఈ జన్మకు జరగదు. నన్ను వాడు అపార్థం చేసుకోవడ మేమిటి? అయినా, నాకు ధైర్యం చాలటం లేదు. వాడు చిన్నబుచ్చుకో కూడదు. వెధవ వ్యాపారం, డబ్బు విషయాలూ మా ఇద్దరి మధ్యా అడ్డుగోడలు కట్టరాదు. వాడు నా గుండె. వాడికీ నాకూ మధ్య ఎడం నేను ఊహించలేనిది. అది జరగని విషయం. ఈ ప్రపంచంలో డబ్బుకే కాదు, దేనికీ ఆ శక్తి లేదు. అయినా, నాలో ఏమి టీ దౌర్బల్యం? నా ఉద్దేశాలను వాడితో ఇదివరకులాగే ఎందుకు మాట్లాడలేక పోతున్నాను? మందలించి వాణ్ణి ఎందుకు సరయిన మార్గంలో పెట్టలేకపోతున్నాను ? అది నాలో ఉన్న బలహీనతా! ? కాదు. అది నా సంస్కారం, మంచితనంమీద నా కున్న ఆత్మవిశ్వాసం. అంతకంటే ముఖ్యం, నా సత్యంమీద నాకు ఇప్పటికీ, ఎప్పటికీ ఉన్న నమ్మకం. బిజినెస్ ఒక దారి కొచ్చేంతవరకూ కాస్త జాగ్రత్తగా ఉండాలి మరి. అంతా సవ్యంగా జరిగితే బాధే లేదు. కాలం, ఖర్మం కలిసి రాకపోతే ? అప్పుడే సాయం చేసిన వాళ్లు తిరిగి అడుగుతున్నారు. బాంక్ వారికి చెప్పిన గడువు తీరిపోయినా, అప్పు సగమన్నా తీరలేదు. రాబడి చాలా నిరుత్సాహంగా కనిపిస్తోంది."

పరిస్థితులు చేతులు దాటుతున్నా యేమో అనిపించినప్పుడు నవనీతం కరిగి పోతున్నాడు. కుమిలిపోతున్నాడు. పర్వత శిఖరాగ్రానికి చేరుకోవడానికి ఎగబాకుతున్న మనిషికి, కాలు జారితే ఈ పరిస్థితి ఏమిటో, క్రింద ఉన్న అఘాతానికి లోతెంతో ఊహించుకుంటున్న అనుభూతి.

మంచి మనసుకు చెడ్డరోజులు.

ఇప్పుడు సత్యం వ్యథ:

"రోజులు తిరిగాయి నాకు. డ్రైవర్ సత్తిగాడు ఓనరు సత్యంగారుగా మారాను. చాలీచాలని జీతంతో బ్రతికిన రోజులు దూరమయిపోయాయి. బాగానే ఉంది అంతా. ఇదంతా నవనీతంగాడి చలవే. వాడి ఋణం ఈ జన్మకు తీర్చుకోలేను నేను. కష్టపడి వాడు తెచ్చిన పెద్ద పెద్ద మొత్తాలు ఎత్తేసి కొంతన్నా వాడి ఋణం తీర్చుకుందామంటే ఒక్కటే వీలు కావటం లేదు. ఏదీ— బండిమీద గట్టిగా మిగులుడు కనిపించందే ఇది వీలుకూడా కాదు మరి. అయినా ఈ మధ్య నాకుకూడా ఖర్చులు పెరిగిపోతున్నాయి. అవును మరి. ఇప్పుడు కాకపోతే ఎప్పుడూ అనుభవించేది! నా జీవితంలో కాస్త దండిగా డబ్బు ఉండి, నా కేమిటని అనుభవిస్తున్నది ఇప్పుడేగా! అయినా మటుకు ఇంత ఖర్చు పనికిరాదులే. వెంకు ఎంత లేదన్నా వెయ్యిదాకా ఖర్చా నా ఒక్కడికీ! ? కాదూ మరి— ఈ మధ్య చుక్క వెయ్యడం మామూలయి పోయిందిగా? దానికితోడు పెర్మనెంటుగా ఒక 'చుక్క'ని పడితిని. కాటన్ ఒకటి బాగా అలవాటయింది. ఎంత డబ్బూ చాలటం లేదు. పాపం, నవనీతంగాడిని చూస్తే జాలేస్తుంది. వాడి మాష్టరు గిరీ వాడూ, ఏ సుఖాలూ తెలియని బ్రతుకు. నా కోసం ఎత్తలేని బరువును నెత్తిమీద వేసుకున్నాడు, పిచ్చివెధవ! బరువు మార్చుకునే అవకాశం, అవరా అన్నా లేకపోతే, నడుం విరిగిపోతే— అబ్బ! ఇంక ఊహించ లేను. నా సర్వస్వం వాడు. వాడికి అంత కష్టం వచ్చిన రోజున, నేను ఉండికూడా లేనివాడికిందే జమ అయినా — నా మీద నాకు ఉన్న నమ్మకం నన్ను ఇలా చేయిస్తూంది. కాస్త రోజులు బాగు పడాలే కానీ, క్షణాలమీద వేలు సంపాదించనూ? అలా అనుకున్నవాణ్ణే. బండి కొని ఏడాది తిరిగినా అప్పులు అలాగే ఉన్నాయిగా! బాంక్ అప్పన్నా తీర్చక పోవడం పెద్ద తప్పయింది. అదొక ఒత్తిడి. ఏమిటో! ఈ మధ్య ఇదివరకంత శ్రద్ధ చూపించలేకపోతున్నాను. వ్యసనాలకు బానిస వయ్యాననిపిస్తూంది. సాయంత్రం అయేసరికి చుక్క వేసుకో వలసిందే కదా? అలాగే పోదామంటే 'చుక్క' గుమ్మం దాటనివ్వదే? ఆమెలోని విషి నన్ను బలహీనుణ్ణి చేస్తూంది. డ్యూటీకి వెళ్లడం అంటే విసుగు. 'చుక్క' సమక్షంలో చుక్కేసుకుని కూర్చుంటే— స్వర్గం అంటే అదే నేమో! ఇవన్నీ నవనీతానికి చెప్పడం ఎలా? సిగ్గుండక్కర్లా! ఏ ముఖంతో చెప్పు కోనూ? అందుకే వాడికి ముఖం చాటు చేయవలసి వస్తూంది. నా ప్రాణం వాడు. నా తోడూ, నీడా వాడు. మరి? నా నీడకే నేను భయపడుతున్నానే! చిన్న చిన్న విషయాలలో, నా నిర్లక్ష్యానికి సిగ్గుపడి బొంకవలసి వస్తూంది వాడితో. వాడిని మోసం చేయడం నా ఉద్దేశం కాదు. వాణ్ణే మోసగించడ మంటే, నాకు నేను మోసగించుకోవడం. మరి నేను చేస్తున్న పని! ? గత్యంతరం లేక, మంచిచెడులు తెలిసి ఉండీ చేస్తున్న పిచ్చి పనులను చెప్పుకునే ధైర్యం లేక,

కళ్ళు   ఫోటో—డి. వి. గోపాలకృష్ణ (బెంగళూరు-19)

(తరువాయి 38 వ పేజీలో)

(35 వ పేజీ తరువాయి)

చెప్పి వాడిని కష్టపెట్టడం ఇష్టం లేక. పర్యవసానం — అనుకోకుండా మోసం. అలా గేడబ్బు విషయాలలో కూడా. నలుగురి దృష్టిలో జల్సాలు, నాకూ నా 'చుక్క'కూ అత్యవసరాలు కావడంతో నా ఖర్చులు అతిగా పెరగడం. అయినా, నేను వాణ్ణి మోసగించడ మేమిటలే! రోజులు తిరిగితే రేపీపాటికి వాడిమీద కనకవర్షం కురిపించనూ? అదే నా ధీమా, నాకు నేను చెప్పుకునే సంజాయిషీ. నా పరిస్థితులుకూడా వాడికి ఈమధ్య బాగానే తెలుస్తున్నాయి. అయినా ఒక్క మాటన్నా పొల్లు పోవడం లేదు వాడు. నాకు ఉండాలి కానీ సిగ్గూ, వాడేమని చెబుతాడూ? ఎందుకనో ఇదివరకంత కూడా నా పద్ధతుల గురించీ, నా గురించీ పట్టించుకుంటున్నట్లు లేదు. ఒకవేళ వాడు నా శ్రేయస్సు కోరి మందలించినా, నేను ఎక్కడ బాధపడతానో అన్నదే వాడి భయం. వాడి సంగతి నాకు బాగా తెలుసు. వాడి మనసే నవనీతం. దురదృష్టంకొద్దీ సీజనుకూడా పోయింది. బండి అప్పుడే ట్రబుల్ ఇస్తోంది. నా నిఘా సరిగా లేకపోవడంతో వర్కర్సు కూడా వాళ్ల జేబులు నింపుకోవడం ఎక్కువ చేశారు. పరిస్థితులు చేతులు దాటినట్టుంది. అందుకే డబ్బు విషయాలన్నీ వాడినే చూడమని మొదటినుంచీ మొత్తుకున్నాను. అయినా వినందే? డబ్బంతా చేతిలో ఆడడంతో కదూ అడపా తడపా జరిగే పనులు అలవాట్లుగా మారింది! వ్యసనాలకు బానిస నయిపోయాను. అందరి దృష్టిలోనూ నేను మోసగాణ్ణి. నా వల్ల వాడి జీవితం నాశన మయిందట నిజమేనా? నిజమే మరి. నా అశ్రద్ధ, నా బలహీనతలే కారణం. కానీ, నేను ఎన్నడూ వాడిని మోసగించా లని చూడలేదే? పరిస్థితుల విషకోరల మధ్య చిక్కుకుని,దుర్వ్యసనాలకులోనయి, పతనం చెందిన నే నంటే ఒక్కళ్లకూ జాలి లేదు— నా నవనీతానికి తప్ప. మొదటిది నేను ఆశించకపోయినా, రెండోది నేను భరించలేనిది. లోకం నన్ను చెడ్డవా డంటూంది. పాపం! చెడినవా డంటూంది నా మనసు. ఏమయితే నేం— వాడి జీవితాన్ని బలికొన్నది నేను. అయినా, వాడు నన్ను ఒక్క మాటన్నా అనడేం? అది వాడిలోని సంస్కారమా? దానికి తట్టుకోలేకుండా ఉన్నాను. నలుగురూ నన్ను దుయ్యబడుతుంటే ఉక్రోషం ముంచుకొస్తోంది. నా నవనీతం నన్ను కసితీరా, ఒక్కసారన్నా ఆడిపోసుకోవాలని నా మనస్సు ఆరాట పడుతూంది.''

వాళ్లిద్దరి కథల ముగింపు:—

'వ్యాపారం పూర్తిగాదెబ్బతింది. బండిని బాంక్‌వారు 'సీజ్' చేశారు. అప్పుల బాధ ఎక్కువయిన నవనీతానికిచిదా గుండె పడిపోయింది. అంతే. మోహం చెల్లక సత్యం ఆ ఊరి నుంచి పరారయి పోయాడు— తన 'చుక్క'తో సహా.

ఎలా ఉంది కథ, సీతాపతిగారూ? ఈ కథకు ఇలాంటి ముగింపు రావడానికి బాధ్యులు ఎవరంటారు? తన శ్రేయస్సూ, తన సత్యం శ్రేయస్సూ కోరి, ఒక పెద్ద భారాన్ని నెత్తి నేసుకుని ఓడిపోయిన నవనీతానిది తప్పా? కొన్ని వ్యామోహాలకూ, వ్యసనాలకూ బానిస అయి తనకూ, తన నేస్తానికీ న్యాయాన్ని చేకూర్చుకో లేకపోయిన సత్యానిదా? నోరులేని వ్యామోహాలదీ, దుర్వ్యసనాలదా తప్పు? లేక కనిపించని దేవుడిదా! ?'

సీతాపతికి ఏం చెప్పాలో తోచలేదు.

'అంతే, నారాయణా. జీవితంలో కొన్ని కొన్ని సంఘటనలకు అర్థం ఉండదు. సమాధానం దొరకని ప్రశ్నలేమిగులుతాయి. సరే, పద, పోదాం. వర్షం తగ్గినట్లుంది.'

కాలప్రవాహంలో మూడు సంవత్సరాలు కలిసిపోయినాయి. ఇప్పుడు సీతాపతి పని జోరుగా ఉంది. మూడు లారీల ఓనరు అతను. లక్షాధికారి. డ్రైవర్ నారాయణ తనకు నమ్మినబంటు. కుడి భుజం. పూర్తిగా తన పెట్టుబడిమీద కొన్న మూడో లారీలో సగం వాటా నారాయణ కిచ్చి వర్కింగ్ పార్ట్నర్‌గా ఉంచాడు. నారాయణలోకార్యదీక్ష ద్విగుణీకృతమయింది. దాని ఫలితంగా కొత్త బండిమీద పెట్టిన పెట్టుబడి రెండేళ్లలో తిరిగివచ్చి, బండి చేతిలో మిగిలింది. దానిపైన వస్తున్న రాబడిలో చెరిసగం హక్కుదారులు. కొద్ది కాలంలోనే చెప్పుకో తగ్గ డబ్బు నిలవ చేసుకోగలిగాడు నారాయణ. సీతాపతి తన పాలిట దేవుడు, అతని చేయూతతోనే తను ఇంతటివాడు కాగలిగాడన్న కృతజ్ఞత అతనిలో పూర్తిగా ఉంది. ఇప్పుడు తన మాటకూ, ఉనికికీ ఆ ఊర్లో ఎంతో విలువ ఉంది. పలుకుబడి పెరిగింది. దేవుడు చల్లగా చూస్తే మనిషి ఎంతలోకి పైకి రావాలి? దానికి తన జీవితమే నిదర్శనం.

'సీతాపతిగారూ! మీరు నాకు కొంత సైకం సర్దాలి. కాస్త పెద్ద మొత్తమే అనుకోండి. ఇరవై వేలు. సాధ్యమయి నంత త్వరలో తిరిగి ఇచ్చుకుంటాను.మీ మేలు జన్మ జన్మలకీ మరిచిపోను.' వినయంగా అడిగాడు ఒక రోజు నారాయణ.

'అదేమిటయ్యా—ఏమిటి సంగతి? ఏదన్నా కొత్త బండి తీస్తున్నావా?'

'లేదండీ. అలాంటి దేమీ లేదు. కేవలం స్వంత ఖర్చుకే_ నసిగాడు. అర్థం కానట్లు ముఖం పెట్టాడు సీతాపతి. ఇరకాటంలో పడ్డాడు నారాయణ. తప్పదు. విషయాన్ని విడమరిచి చెప్పాలి.

'సీతాపతిగారూ, మీరు నాకు తండ్రి లాంటివారు. నన్ను ఎట్టి పరిస్థితు ల్లోనూ అపార్థం చేసుకోరన్న నమ్మకం నా కుంది. అయినా నన్ను క్షమిస్తానని మాట ఇవ్వాలి.'

'ఉపోద్ఘాతం చాలు కానీ— చంపక అసలు సంగతి చెప్పవయ్యా మహానుభావా!'

'సరిగ్గా అయిదేళ్ల క్రితం మీ దగ్గర నేను కొలువుకు చేరిన కొత్తల్లో, ఇచ్ఛాపురం రోడ్డుమీద మన బండి ఆగి పోయింది. ఆరాత్రి మీ కొక కథ చెప్పాను, గుర్తుందా?'

'ఇంకా ముసలివాణ్ణి కాలేదయ్యా. బాగా జ్ఞాపకముంది. ఆ కథ లోని పాత్రలు నన్ను బాగా ఆకట్టుకున్నాయి ఎందుకో. విధి చేత వంచింపబడ్డ వాళ్ళు పాపం! నవనీతం, సత్యం కదూ వాళ్ల పేర్లు? ఏమిటి అసలు సంగతి— కొంప తీసి ఆ సత్యం కనిపించలేదు కదా?'

'క్షమించాలి. నేనే ఆ సత్యాన్ని అని చెప్పుకోవడానికి సిగ్గుపడుతున్నాను.' మాతిపోంచి మాట్లాడినట్లుగా ఉంది అతని గొంతు.

'వాట్! ఏమిటయ్యా నువ్వనేది?'

'అవునండీ. నా పూర్తి పేరు సత్యనారాయణ.'

సీతాపతిలో చెప్పలేని ఆశ్చర్యం. నమ్మలేని విషయం. తన ఊహ కందనిది. కథలోని 'సత్యం' పాత్రను, తనకు కొన్ని సంవత్సరాలుగా పరిచయమున్న 'నారాయణ'తో పోల్చుకోలేక పోతున్నాడు. నక్కకూ నాగలోకానికీ, దేవుడికీ దయ్యానికీ ఉన్న పోలిక. ఇది ఎలా సాధ్యం? దీన్ని నమ్మడం ఎలా? అయినా నమ్మక తప్పదు. జీవితంలో జరిగే కొన్ని సంఘటనలు మనిషిలో ఊహించలేనంత మార్పుని తెస్తాయి కాబోలు. పశ్చాత్తాపం దానవునిగా మారిన మనిషిని సైతం దేవుడిగా చేయగలదు. అబ్బ! నారాయణ ఎంత లోతుమనిషి!

'నే నంటే మీకు అసహ్యంగా ఉంది కదూ? నన్ను మీరు క్షమించలేరు. క్షమించమని అడిగే అర్హతకూడా నాకు లేదని తెలుసు — నా గత చరిత్ర అలాంటిది.'

'ఛా! ఛా!—అదేం మాట, నారాయణా! నువ్వు ఎప్పుడూ నా వాడివే. సరిగ్గా చెప్పాలంటే నీ మీద నాకు గౌరవం పెరిగింది ఇప్పుడు. కారణం — నీ లోని పరిణతి. అన్నట్లు ఇంతకీ సైకం మా టేమిటి?'

'నా ఋణాన్ని తీర్చుకోవడానికి వెడుతున్నానండీ—నా నవనీతం దగ్గరకు. అందుకే మీకుకూడా కొంత ఇబ్బంది కలిగిస్తున్నాను. అయినా తప్పనిసరి.'

'నాకు చాలా సంతోషంగా ఉందోయ్. నీ మనసులోని ఆరాటం నేను ఊహించ గలను. ఇన్నేళ్లుగా నీవు చేసిన తపస్సు ఫలించింది. తప్పకుండా వెళ్లిరా.' నారాయణ భుజాన్ని తట్టి చెప్పుకు పోతున్నాడు సీతాపతి. కృతజ్ఞతతో నారాయణ కళ్లు చెమ్మగిల్లాయి.

• • •

ప్రయాణం చేస్తున్నంతసేపూ నారాయణ మనస్సు మనస్సులో లేదు. కొన్ని సంవత్సరాల తరవాత తన నవనీతాన్ని చూడగలుగుతున్నాడు. తన బ్రతుక్కు ఆ అర్హత సంపాదించుకోవడానికి ఇంత కాలం పట్టింది. ఇప్పుడు తన జేబులో బరువు ఉంది. సగర్వంగా, అయిన వాళ్లందరి ముందరా తలెత్తుకుని నిలబడగలడు. కానీ, వాడికి తన ముఖం చూపడం ఎలా? అయినా తప్పదు. నవనీతాన్ని చూడాలన్న కోరికా, ఆరాటం పెరిగి పోతున్నాయి తనలో. ఇన్నాళ్లూ నిద్రాణంగా ఉన్న బలీయమయిన కోరిక విజృంభిస్తోంది. మరి తన కోసం వా డెంత ఆరాటపడుతున్నాడో!? వాణ్ణి వదిలి వచ్చిన పది రోజుల తరవాత ఒక దినపత్రికలో వాడి ప్రకటన చూశాడు తను. "ఎక్కడ ఉన్నా సరే— రెక్కలు కట్టుకుని వాలమనీ, కానిపక్షంలో తను ఏమయ్యేదీ చెప్పడం కష్ట" మనీ దానిలోని

సారాంశం. రెక్కలు ముడుచుకుని అజ్ఞాతంలోనే ఉండిపోయాడు తను. నిజంగా వాడి మనస్సుని ఎంత కష్టపెట్టాడు తను? శశమ్మ ఏం చేస్తూందో? నిజంగా వాడికి తగిన ఇల్లాలు. తనను చూసి ఎంత పరవశించి పోతుందో ఆమె! కన్న కొడుకుతో సమానంగా చూసుకునేది తనను. ఆమె కేదయినా తీసుకెడితే— అతని మనఃఫలకంలో మళ్లీ పాత జ్ఞాపకాలు. బిజినెస్ ఆఖరి దశలో ఉన్న రోజులు. పైకి పిల్కుబట్టలుకనిపిస్తున్నా పరిస్థితులు చాలా అధ్వాన్నంగా ఉన్నాయి. తనకు అర్జెంటుగా రెండు వందలు కావలసి వచ్చింది. తన ముద్దుల గువ్వ 'చుక్క'కి ఏదో ఖర్చుకు కావలసి వచ్చింది. ఆమె ముందు తన పరువు పోకూడదు. గత్యంతరం లేక నవనీతానికి చెప్పాడు. అప్పటికే నాలుగు రోజుల నుంచి బండి ట్రబుల్ వచ్చి ఆగిపోయింది, కేవలం రెండు మూడు వందలు పెట్టే స్తోమతు లేక. పిల్లవాడి పౌడబ్బాకుకూడా గతిలేక, పదీ పాతికా ఎవరినీ అడగలేని పరిస్థితిలో, గిలగిల కొట్టుకుంటున్నాడు వాడు. గడ్డు రోజులు. ఎవరూ నమ్మలేనివీ, ఊహించలేనివీ. అంత కష్టంలోనూ, తన ముఖంలో నిరుత్సాహం చూడలేకపోయాడు వాడు. అంతే— శశమ్మ మెడలో తాళి తీసి ఇచ్చాడు. వద్దని వారించాడు తను.

'మనలో మన కేమిటిరా! రోజులెప్పుడూ ఇలాగే ఉండవు. పరువు పోతే మళ్లీ రాదు— నే చెప్పినట్లు చెయ్యి' అని శాసించాడు. ప్రాణసంకటంగా ఉన్న వ్యాపారపరిస్థితి కంటే, పసికూన ప్రాణం కంటే, నా అవసరమా ముఖ్యం వాడికి!? తన కళ్లలో నీళ్లు తిరిగాయి వాడి మంచితనానికి. ఆ వాడు బోసిపోయిన ఆమె మెడ కళ్లకు కట్టినట్లు అనిపించి, మనస్సు చివుక్కుమంది నారాయణకు. అలాంటి నవనీతాన్నివదిలి, వాడికిదూరంగా ఇన్నాళ్లూ ఎలా ఉండగలిగాడు తను? అలాంటి స్నేహాన్ని వదిలి ఎలా పారిపోగలిగాడు? తను మటుకు ఏం చేస్తాడు? పరిస్థితులు అలా చేయించాయి తనచేత. అయినవాళ్లందరూ తనను ఒక పురుగులాగే చూసినా, తనవల్ల తన స్నేహం బ్రతుకు పాడయినా తట్టుకో గలిగాడు. మరి వాడి జీవితం ప్రత్యక్ష నరకమయి, దానికి తనే కారణమని తన ఆత్మఘోషిస్తుంటే తట్టుకోలేక పోయాడు తను అప్పట్లో. మళ్లీ అతనిలో గత స్మృతులు. ఆ వాడు నరకాన్నే చూశాడు మరి నవనీతం ఇంట్లో. అప్పటికి గత నాలుగు రోజులనుంచీ ప్రేయురాలి దగ్గరే కాలం గడుపుతున్న తను, ఏం తోచక నవనీతం దగ్గరకు వెళ్లాడు. అప్పటి దృశ్యం తలుచుకుంటే కడుపులో దేవినట్లనిపిస్తుంది ఇప్పటికీ. శశమ్మ మంచంమీద పడి ఉంది. జరిగిన సంగతి తెలుసుకున్న తనకు పొడుచుకు చావా లనిపించింది. ఆ రోజు నవనీతంతో తన గురించి ఏదో తేలికగా మాట్లాడిందట, వాళ్ల బ్రతుకులు అలాంటి దుస్థితికి రావడానికి కారణం తనేనని. అసలే చిరాకుగా ఉన్న మనిషేమో— దారుణంగా చెయ్యి చేసుకున్నాడట ఆమె మీద. అది తెలిసిన తనకు వాడిని కాస్స్తామన్నంతగా ఒళ్లు మండింది. ఉద్రేకంతో పక్క గదిలో ఉన్నవాడిమీదకు విరుచుకు పడబోయాడు తను.

'సత్యం— ఆయన దేవుడిలాంటి వారు. ఈ వేళ రోజు మంచిది కాదు. ఇలా జరిగింది, అంతే. కొన్ని జన్మల అనుబంధం, నాయనా, మీ ఇద్దరిదీ, నా దేముంది? నా రన్నట్లు కొన్ని సంవత్సరాల క్రిందట నారి జీవితంలోకి చోటు చేసుకున్నదాన్ని' అంది ఆమె. ప్రాణంగా చూసుకునే భార్యను, జీవితంలో ఎన్నడూ కనీసం గట్టిగా మందలించని వాడు, ఇన్ని మాటలతోనూ, పట్టలేని కోసంతోనూ చిత్రహింస చేయడానికి కారణం ఏమిటి? ఈ పాపం ఎవరిది? దీనికి బాధ్యులు ఎవరు! ? తన సమక్షంలో తన సత్యాన్ని ఇంకో మూడో మనిషి తేలికపరచడ మన్నది సహించలేక పోయాడు. ఆ మనిషి ఎవరో కాకపోవచ్చు. తన కష్టాలలో పాలు పంచుకుంటూ, తన సుఖాన్నే మనసారా ఆశించే ఇల్లాలే కావచ్చు. నిజానికి వాడి జీవిత బాటలో ముళ్లు పోసింది తను. అయినా తన కంత విలువ ఇచ్చాడు వాడు. అంత మంచి వాడి హృదయంలో తనకు ఉన్న ఉన్నత స్థానానికి తనకు అర్హత లేదనిపించింది ఆనాడు. అంతే—వాడికీ, వాడిమంచితనానికీ భయపడి పారిపోయాడు ఆ నాడు.

* * *

గుమ్మంలో అడుగు పెట్టిన నారాయణను చూసి నిర్ఘాంతపోయింది శశమ్మ. ఆమె కంట్లో ఆనందబాష్పాలు. అతనిలో సిగ్గు, బాధ, అనిర్వచనీయమయిన బెరుకు. మాటలు కరువయినట్లు ముద్దాయిలా నిలుచుండిపోయిన అతనిలో ఏదో ఆరాటం.

'ఇన్నాళ్లకు ఈ దీనులు కనిపించారు, సత్యం? మళ్లీ ఇన్నాళ్లకు ఆశాజ్యోతి వచ్చింది. చాలా సంతోషంరా' అంటూ పక్కగదిలోకి దారి తీసింది.

'ఏమండీ! ఎవరొచ్చారో చూశారా!?'

నాలుకుర్చీలో కూర్చుని కిటికీ లోంచి ఆకాశంలోకి శూన్యంగా చూస్తున్న నవనీతం తల తిప్పి చూశాడు.

కొన్ని క్షణాలు నిశ్శబ్దం.

'అట్లా చూస్తారేమండీ— సత్యం వచ్చాడండీ, మనసత్యం—మీ ప్రాణం—ఇదేం దౌర్భాగ్యమండీ!' ఉద్రేకంతోదాదాపు శోకిస్తూ చెప్పుకుపోతూంది ఆమె.

'ఎవరూ!? . . . నా కేమవుతాడూ?' మాటప్రశ్న. అంతలోనే ఫక్కున నవ్వు. తనలోని శక్తినంతా కేంద్రీకరించి, గతాన్ని గుర్తు తెచ్చుకోవడానికి వ్యర్థప్రయత్నం చేస్తున్న వాలకం. ఆ చూపూ— ఆ ప్రశ్నకూ తట్టుకోలేక పోయాడు నారాయణ. తను నిలబడ్డ నేల క్రిందకు క్రుంగిపోతున్న ట్లనిపించింది. పిడుగు మీద పడ్డ అనుభూతి. ఆ ప్రశ్న అతని గుండెలో చొచ్చుకుపోయింది. అవును. తను వాడి కేమవుతాడు? వాడి ఆశల్నీ, ఆశయాల్నీ చెల్లాచెదరు చేసి, వాడి జీవితాన్ని నరకంగా సృష్టించిన తను వాడికి శత్రువే కాదు, వాడి పాలిట మృత్యువు. కాదు. అదీ చాలదు— మరి? దానికి సరయిన మాట లేదు. ఏమీ కాదు. అంతే. కానీ, అదే ప్రశ్న తనకు తాను వేసుకుంటే? 'వాడు నా కేమవుతాడు?' ఒకదాని వెంట ఒకటి సమాధానాల సరంపర. స్నేహం, ప్రాణం, జీవం, తన జీవితానికి ప్రగతి— తన పాలిట దైవం. అక్కడ ఒక్క క్షణం నిలబడలేకపోయాడు. వణుకుతున్న కాళ్లు ఎక్కడికో తీసుకుపోతున్నాయి. ఒళ్లు తూలిపోతూంది. ప్రాణం తేలిపోతూంది. అచేతనంగా— తడబడుతూ వణుకుతున్న చేతులతో జేబులోని డబ్బుని బయటకు తీశాడు. ఆనాడు తను జీవితాలతో చెలగాటమాడి, చెల్లాచెదరు చేసిన శక్తి. దాని అండతోనే మళ్లీ ఆశాసౌధాలు నిర్మించుకున్న తనకు— మళ్లీ అఘాతం.

'సత్యం!' అన్న పిలుపుతో ఆగిపోయాడు అతను. నిశ్చలంగా ఉన్న ఆమె ముఖాన్ని చూడలేకపోతున్నాడు అతను.

'ఇవి, సత్యం, ప్రస్తుతం మా బ్రతుకులు. ఆ నాడు నీ దోవన నువ్వు వెళ్లిపోయావు. నీవు తిరిగి రావని రూఢి చేసుకున్న వారికి మతి చలించింది. కొన్నాళ్లు గర్భదారిద్ర్యాన్నే చవి చూశాము. కానీ, ఒక్కొక్కప్పుడు విధి కొందరితో చాలా దారుణంగా ఆడుకుంటుంది సత్యం. మంచయినా, చెడయినా అంతే. అనుకోకుండా చిన్నిగాడు తీసుకున్న లాటరీటిక్కెట్టుకు యాభయి వేలు వచ్చాయి. డబ్బు ఇబ్బంది లేదు. అయినా ఇంట్లోంచి అవసరానికు బయటకు పోయిన వస్తువులు కూడా అమర్చుకో బుద్ధి పుట్టలేదు. వారి పరిస్థితి బాగుపడాలి. ఆ రోజే ఈ ఇంట్లో పండగ. దాని కోసం అప్పటి నుంచీ ఇప్పటివరకూ డబ్బుని నీళ్లలాగే ఖర్చు చేస్తున్నాను. ఈ ఊళ్లోకల్లా ఖరీదయిన డాక్టరు ట్రీట్‌మెంటు. అయినా ఫలితం శూన్యం. ఇప్పుడు నీ దగ్గరకూడా డబ్బు ఇబ్బంది లేదుకదూ? అది నీ రాకే చెబుతూంది. కానీ, సత్యం, మనకు ఉన్న డబ్బుతోనూ, వారిమీద ఉన్న వ్యామోహంతోనూ, వారినిదక్కించుకోగలమా! ?. . . వారిని దక్కించుకోలేని మన జీవితాలకు సుఖశాంతులు ఉంటాయా?' ఆమె చెప్పుకుపోతూనే ఉంది.

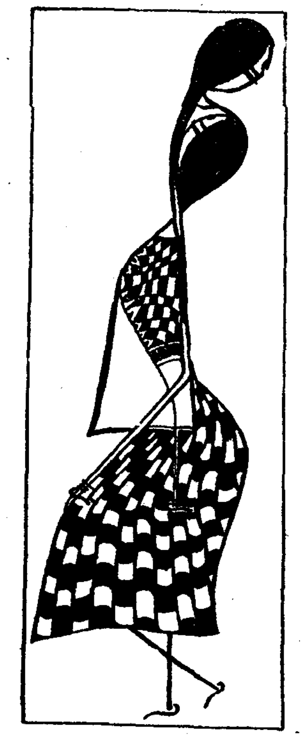

స్థూలరేఖ

చిత్రం—ఎస్. ఆర్. గోలి

అతని మస్తిష్కంలో సమాధానం దొరకని ప్రశ్నలు శూలాల్లా పొడుస్తున్నాయి. నోరు తడారి పోతూంది. గుండె గొంతుకలో కొట్టాడుతూంది. పట్టు తప్పుతున్న చేతిలోని నోట్లు గాలికి రెపరెప కొట్టుకుంటున్నాయి.

'విరిగిన చుక్కానీ ఏ తీరము చేర్చునో, ఏమగునో?

ఈ బ్రతుకూ—దరిలేని సంద్రానా!

పక్క ఇంటి రేడియో సంగీతం అతః చెవుల్లో వేయి శంఖాలు పెట్టి ఊదతూంది. ★